

Bij de dood van een vogelman

Koene Vegter

Tijdens de laatste waddenexcursie bleek mij uit een kleine enquête dat, behalve voorzitter Jelle van Dijk uiteraard, niemand op de hoogte was van het recente overlijden van Roger Tory Peterson, augustus 1996 op 87-jarige leeftijd. Ik had het uit Time opgepikt en het leek mij aardig voor een kort bericht in dit blad.

Peterson was één van de beroemdste birders ter wereld, die via zijn vogelgidsen de ornithologie voor een breder publiek toegankelijk maakte. Het begon allemaal met de publicatie in 1934 van A Field Guide to the Birds, waarin hij zijn twee hobby's vogels en schilderen combineerde. Hij maakte er een praktische zakgids van die vogels die op elkaar leken bij elkaar zette in plaats van een groepering op soort. De belangrijkste veldkenmerken gaf hij aan met kleine pijltjes. Ook bedacht hij kernachtige omschrijvingen zoals voor de American Goldfinch (vergelijk onze putter): 'de enige kleine gele vogel met zwarte vleugels'.

De eerste druk bestond slechts uit 2000 exemplaren, omdat de uitgever lang niet zeker was van de publieksinteresse. Deze eerste druk was echter binnen een week uitverkocht en er volgde een lange reeks van herdrukken met in totaal zo'n 7 miljoen exemplaren en vertalingen in vele landen. In Nederland Petersons vogelgids van alle Europese vogels, een bewerking door Mr J. Kist van A Field Guide to the Birds of Britain and Europe. Om voor mij mysterieuze redenen vaak de 'Petterson' in plaats van 'Peterson' genoemd.

Toen mijn vogelliefde eindelijk opbloeide schafte ik mij hiervan in 1992 de twintigste druk aan. Uit mijn middelbare schooltijd bezat ik nog Meulenhoffs Natuurgids Vogels in kleuren van Dr W.P. Postma en H. KLeyn, een eerste druk uit 1956, maar ik kan mij niet herinneren daar ooit iets mee gedaan te hebben. De Peterson heb ik wel intensief gebruikt; een goede gids, licht onhandig door de gescheiden opstelling van illustraties, tekst en kaartjes. Sinds twee jaar is hij meer in de vergetelheid ge-

FIELDWORK (1961): A young osprey sits unruffled as Peterson takes notes

raakt doordat ik inmiddels een goed bevallende dubbelmethode hanteer. Voor op pad de kleine zakgids Vogels van Peter Hayman - makkelijk bij je te steken en heel handig om even iets op te zoeken - en voor thuis de schitterende Jonsson Vogels van Europa. Een echte vogelbijbel waar eindeloos in gebladerd kan worden. Daar kan zelfs Peterson niet tegen op. Niettemin blijft hij één van de grote wegbereiders op vogelgebied, die miljoenen mensen meer bewust maakte van natuur en milieu.

Vogels zijn niet alleen mooi om naar te kijken of om op te sporen, maar ze zijn vaak een eerste aanwijzing van wat er goed of fout gaat op onze aarde. Misschien is dat ook wel de reden dat Peterson naast talloze onderscheidingen ooit ook genomineerd is voor de Nobelprijs voor de vrede. Zo ziet u maar, welke implicaties een gewone vogelgids allemaal kan hebben.

Oud Nieuws

Kees Verweij

De geschiedenis van de Duinstinkzwam

Het zal de meesten van u niet ontgaan zijn, dat de paddestoelen dit jaar weer in behoorlijke aantallen aanwezig zijn. Niet alleen qua aantal, maar ook qua soorten deden zich zeker in het afgelopen najaar weer de nodige verrassingen voor.

Zo werd ik begin oktober verrast met de mededeling, dat er zelfs stinkzwammem in de helm vlak bij het strand groeiden. Op zich is dit een hele vreemde plaats, want verreweg de meeste stinkzwam-

men verkiezen toch de wat oudere beschutte binnenduindrandsbossen zoals Offem, Leeuwenhorst, Keukenhof enz. Ik herinnerde mij zo'n stinkzwam, die ik al eens eerder in de zeeoep, even ten noorden van de Langevelderslag had aangetroffen. Het ging hierbij niet om de gewone Stinkzwam (*Phallus impudicus*), maar om de speciale Duinstinkzwam (*Phallus hadriani*), die behoorlijk zeldzaam is.

Ik ben daar gaan kijken en ik trof inderdaad een aantal exemplaren van deze typische Duinstinkzwam aan, die maar op enkele onderdelen verschilt van de gewone stinkzwam. Zo is zijn beurs

wat meer lila gekleurd, is het plaatje op de hoed gekarteld en is de hoed bovenaan meer afgeplat. Voor wat betreft zijn voedsel is hij slechts aangewezen op de wortels van de Helm. Vandaar zijn merkwaardige standplaats. Ik heb er zelfs enkele gevonden, die bijna op het strand stonden. Het leuke is, dat deze paddestoel ook voor het eerst in Noordwijk is ontdekt en beschreven, n.l. in 1564 door een zekere Adriaen de Jonghe. Hij raakte kennelijk zo onder de indruk van deze stinkzwam, dat hij er een uitgebreid Latijns geschrift aan wijdde, geheel op rijm. De titel van dit geschrift luidt: "Phalli ex fungorum genere in Hollandiae sabuletis passim crescentis descriptio et ad vivum expressa pictura. Res nova et prioribus saeculis incognita". Hiermee zegt hij, dat hij een beschrijving en een natuurgetrouwe afbeelding biedt van de Phallus uit het geslacht der zwammen, die overal in de zandduinen van Holland groeit, en dat deze stinkzwam een nieuwe en aan voorgaande eeuwen onbekende zaak is. De Duinstinkzwam werd naderhand naar hem vernoemd. De beide beroemde botanici uit de 16e eeuw,

Carolus Clusius en Rembertus Dodonaeus, namen deze vondst uitgebreid in hun kruidenboeken op, kennelijk evenzeer overtuigd van de bijzondere waarde van deze paddestoel. Een gedeelte van de beschrijving van de Duinstinkzwam, destijds nog Zee Campernoellie geheten, uit het Cruydeboeck van Rembertus Dodonaeus (editie 1618), volgt hieronder.

In dit verband is het nog leuk te vermelden, dat ik op mijn weg naar de Duinstinkzwam nog enkele zg. Peperbussen ontdekte, een van de meest zeldzame aardsterren in Nederland. Deze aardster is ook in andere landen zo zeldzaam geworden, dat hij tot de bovenste 10 meest bedreigde soorten van Europa is uitgeroepen. In landen als Engeland, Zweden en Polen is hij al geruime tijd uitgestorven.

Een aardige beschrijving van deze paddestoel kunt u verder lezen in het vijfde deel van de Nederlandse Oecologische Flora (blz 172).

HET XXV. CAPITTEL.
**Van Zee Campernoellie / oft Phallus,
 Ongers eperen geheten.**

Geslacht.

In het getal van de Cerdt. Campernoellier/ en Spaes de Dwibelsboot moet oock gerekent worden dit gewas dat in Hollant niet verre van de Zee voortcomt/ ende Ongers eperen genoemd wort.

Ongers eperen, oft Zee Campernoellie.

